

Смолій Людмила

Уманський державний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ СЕЛА

В різних країнах світу людський капітал розглядається як найцінніший виробничий ресурс, який постійно оновлюється, вдосконалюється, еволюціонує, виступає могутнім фактором економічного й соціального прогресу. Світовий банк на прикладі обстеження 192 країн прийшов до висновку, що тільки 16% економічного зростання в країнах з перехідною економікою обумовлені фізичним капіталом, 20% - природним капіталом, інші 64% пов'язані з людським і соціальним капіталом.

Народногосподарські функції села надають специфічний характер його людському капіталу, який за своїми якісними ознаками має загальноекономічний характер і є сукупністю потенційних спроможностей селян забезпечувати отримання доходу своєю участю у виробництві. Він включає природні здібності, таланти, духовну стійкість, освіту, професійні знання, кваліфікацію, трудові навички та життєвий досвід.

Дослідження стану людського капіталу села засвідчує його істотні втрати в Україні за останні роки, що є на даний час однією з головних причин незадовільного стану сільського господарства. Знецінення людського капіталу спостерігається через занепад діючої раніше державної системи кадрового забезпечення сільського господарства, запровадження досягнень науково-технічного прогресу в сільськогосподарське виробництво, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів на виробництві, мережі розповсюдження науково-технічної інформації. Негативний стан посилюється через незіставність доходів селян з платою за соціально-культурні послуги, через що

саме в сферах освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту на селі складаються надзвичайно небезпечні тенденції.

Внаслідок сукупної дії вказаних факторів в аграрній сфері відбувається загальне звуження демографічної бази відтворення сільського населення, зростає кількість трудонедостатніх сіл, зменшується купівельна спроможність жителів села, загострюється криза галузей соціально-культурного призначення та соціально-культурного обслуговування, через що стримується активізація відтворення людського капіталу.

Процес створення та нагромадження людського капіталу села довготривалий і потребує відповідної матеріально-технічної бази та інтелектуальних і фінансових ресурсів як на рівні держави, регіонів, так і на мікрорівні, а також окремої сім'ї. Першим кроком у якісному оновленні людського капіталу і поліпшення ситуації у цій сфері має стати постійне здійснення інвестицій. Інвестиціями в людський капітал села можна назвати всі види вкладень у людину, які пов'язані з суттєвими затратами, що сприяють зростанню доходу аграрних підприємств. Конкретні види інвестицій – це грошові затрати, часові затрати, затрати фізичного капіталу, людського капіталу. До них належать: по-перше, витрати на освіту – вартість загальної і спеціальної освіти, формальна і неформальна освіта, витрати на навчання за місцем роботи; по-друге – витрати на охорону здоров'я: на профілактику захворювань, медичне обслуговування, дієтичне харчування, покращення житлових умов; по-третє – витрати на мобільність, завдяки яким здійснюється міграція людини з місця з низькою продуктивністю праці в місце з відносно високою, долається безробіття.

Основним орієнтиром у реалізації позитивного впливу на формування та розвиток людського капіталу повинна бути аграрна політика держави з її соціальною орієнтацією. Як свідчить досвід розвитку багатьох країн (Японії, Німеччини, США), саме завдяки значним цільовим інвестиціям для

ефективного використання людського капіталу були досягнуті швидкі темпи їх економічного зростання, і велике значення та провідну роль у цьому відігравала держава. Тому, на нашу думку, людський капітал є визначальним при реалізації мети аграрної політики держави.

Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 року передбачено фінансування розвитку соціальної сфери та сільських територій в обсязі 21027,1 млн. грн., в тому числі з Державного бюджету 15742,7 млн. грн. На нашу думку, насамперед ці кошти повинні спрямовуватись на забезпечення своєчасності виплат заробітної плати, мінімальний рівень якої не повинен бути нижчим прожиткового мінімуму; регулювання демографічної політики для сільських регіонів; процес підготовки та підвищення кваліфікації кадрів для сільського господарства; соціального та пенсійного забезпечення зайнятих у сільськогосподарському виробництві у господарствах всіх форм власності, включаючи особисті підсобні господарства населення; вдосконалення соціально-трудових відносин між роботодавцями та найманими працівниками.

Незважаючи на різні передумови та цілі щодо інвестування в людський капітал з точки зору окремого індивідуума та суспільства в цілому, заходи з розвитку людського капіталу забезпечують досягнення однієї мети – підвищення рівня життєдіяльності всього суспільства. Тому збільшення інвестицій в людський капітал села і підтримка їх на високому рівні має бути одним з пріоритетів інвестиційної політики держави і важливою складовою стратегії соціального і економічного розвитку України, оскільки це є необхідною умовою входження України в число розвинутих країн.